

Forretninger, der er lige saa store som Købstæderne. Der er Fabrikker der, Jærnstøberi og Maskinfabrik, Uldspinderi og Teglværk. Der er Bank og Realskole og Amtssygehus og Missionshus og Kro og Afholdshjem. Der er Jernbanestation, Postkontor og Telegrafstation. Der er Menneskelæger og Dyr læger, Sagførere og en Herredsfoged, der ganske vist endnu bor paa en Gaard lidt mod Syd, men snart flytter til Hovedbyen. Der er kort sagt alt det, der præger Livet i en By. Om man saa kalder Fjerritslev med dens 6—700 Indbyggere en Landsby eller en Købstad, er et ret underordnet Spørgsmaal.

Fjerritslev ligger centralt i Hanherrederne, omtrent ved Grænsen mellem de to Herreder. Den ligger, hvor Landevejen sønder fra, fra Aggersund, støder til Hovedlandevejen mellem Thisted og Aalborg. Den er vokset naturligt op som en Knudepunktsby. Den har allerede sin Bane til Aalborg, og Banen vesterpaa til Thisted er vedtaget af Rigsdagen.

En halv Mil sønden for Fjerritslev, i Kjellerup Sogn, ligger St. Jørgensbjerg, den blodige Slagmark for Bondekampen den 8. Juni 1441. Jeg har gaaet over adskillige Slagmarker i vort Land, men ingen har betaget mig saa stærkt som denne, hvis Slag dog ligger halvfemte Aarhundrede tilbage. Jeg har aldrig saa stærkt følt, at der kæmpede man og sloges man ned for

noget, som og aa vedkom mig selv og min Slægt. Det aller første Indtryk, naar man gaar i Lyngen og søger at danne sig en klar Forestilling af Slagets Terræn, er det samme, som Nutidshistorikere og Militære ikke sjældent har faaet, naar de for en Gangs Skyld har gjort sig den Ulejlighed personlig at rejse til Kampladser, i Stedet for at skrive ud af ældre Bøger og studere Kort: Stedets Lidenhed, den knappe Plads, hvorpaa den historisk afgørende Begivenhed blev udspillet. Man er saa tilbøjelig til at tænke sig det, der har haft langtrækkende Følger, ske paa en vid Plads, svarende til Begivenhedens Betydning. Og de Tal, som de gamle Forfattere anfører paa de kæmpende, kræver ogsaa Alburum. Der kom for nogle Aar siden en tysk Generalstabsofficer ned og besaa Marathon, hvor Athenienserne under Miltiades slog Persernes Hær. Han kom der med Herodots store Tal i Hovedet, og han sagde straks, det er jo umuligt at udfolde slige Hærmasser paa dette snævre Sted. Og uden at ville sammenligne

St. Jørgensbjerg med Marathon, kan man sige om det det samme. Der tales om nogle og tyve Tusinde Bønder. Men hvor skulde de med deres Vogne kunne have faaet Plads her? Der tales ogsaa i Vedels Udgave af Visen om Husby Hole, om Hertugen af Bayerland — og saa hans brune Fole — de ligger begge i Vejen omkast — saa dybt i Huseby Hole. Og ogsaa paa anden Vis spiller Husby Hole ind i Sagnet. Der trænges sammen og der hugges ned i Husby Hole saa dyb. Og saa er Husby Holer (Hole lig Hulvej) kun to smalle Indskæringer, der fører op til det højere liggende Terræn, den mod Nord førende er 150 Skridt lang og en 30 Alen høj, den mere mod Vest gaaende lidt længere, mindre høj og med lidt mere jævnskraanende Sider. Der kan knap nok ride to Ryttere ved Siden af hinanden i Bunden.

Alligevel — Slaget var vigtigt nok, og hvor uklare end Kilderne er om Slagets Gang,

dets Udfald er soleklart. Det var et Knæk i de ranke Rygge i vort Land. Saa kan Historikerne komme nok saa meget og fortælle mig om, at Bønderne sloges for en overlevet Sag, at Fremtiden og Kulturen krævede, at Kongen og Adelen maatte sejre, saa var Udviklingens Gang. Der vilde nu have været flere Mænd og mandigere Mænd i Danmark, hvis Hellet da var gaaet til den anden Side. Vort Folks

Fig. 44. Store Torv i Thisted med Kirken og Raadhuset i Baggrunden.

Brist ligger i Karakteren, i Sjælenes altfor ofte forekommende Mangel paa Manddom. Kun altfor ofte har vor Historie været en Afminding af en oprindelig kraftig og god Race. Hvad der endnu findes af Mandighed og Selvhævdelse er bevaret trods Tiderne, ikke fremmet af dem. Den bedste, og sandsynligvis den eneste sorte Jord for mandige Skud var de gamle, ætstærke Slægter af Selvejrbønder, der sad myndigt og herskende paa deres Fædres Gaarde. Og der vilde ogsaa have været mere af Kultur i Danmark, end der nu er, hvis Viljerne havde været haardere og Karaktererne mandigere.

Derfor, naar man nu en Sommereftermiddag gaar gennem Lyngen paa St. Jørgensbjerg og skridter Kampladsen af, søger at forstaa, hvorfor Bønderne tog Slag her, hvordan en Fjende kunde angribe deres Vognborg sydfra, idet der østenfor var Moser og So ved Favskjær og ogsaa vesterpaa var Vejler og Enge op ad Aagaard til, naar man ser, hvordan Bakken falder brat mod Øst, hvordan der mod Nord